

درس ششم

فعالیت ۱ (صفحه ۵۴ کتاب درسی)

با همفکری، چند تفاوت نظام‌های مردم سالاری امروز را با مردم سالاری یونان باستان بیان کنید.

در نظام مردم سالاری یونان باستان فقط مردان بالغی که دارای پدر و مادری آتی بودند و شهروند آنجا محسوب می‌شدند، حق رأی و اجازه شرکت در امور دولت - شهر داشتند و زنان، بردگان و بیگانگان مقیم آن شهر از این حقوق محروم بودند. به عبارتی مشارکت سیاسی فقط مخصوص عده خاصی بود، اما در نظام مردم سالار امروزی همه مردم یک کشور می‌توانند در انواع رأی گیری‌ها شرکت کنند و نمایندگان خود را برگزینند.

فعالیت ۲ (صفحه ۵۵ کتاب درسی)

با استفاده از نقشه طبیعی کشورهای یونان و ایتالیا، درباره ویژگی‌های جغرافیایی مشترک این کشورها که بر تاریخ و تمدن آنها تأثیرگذار بوده است، با یکدیگر گفت‌وگو کنید.

در این سرزمین‌ها به دلیل وجود جزایر و سواحل مناسب و طولانی، دریانوردی و داد و ستد بازرگانی با دیگر مناطق همجوار جریان داشت و این امر باعث آشنایی با دستاوردهای تمدنی مصر، شمال آفریقا، فینیقیه، آسیای صغیر و ایران و انتقال آن به اروپا می‌شد و به شکوفایی تمدن آنها کمک فراوانی می‌کرد.

فعالیت ۳ (صفحه ۵۹ کتاب درسی)

درباره وضع بردگان و موقعیت اجتماعی آنان در یونان و روم باستان تحقیق کنید و نتیجه آن را گزارش نمایید.

جنگ‌های مداوم در یونان باستان هزاران اسیر جنگی به همراه داشت که به عنوان برده مورد استفاده بودند و برخی بردگان در معادن نقره و اسپارت به کار مشغول بودند. طبق قوانین افلاطون کسی که برده خود را می‌کشت پاک شمرده می‌شد و کسی که برده دیگری را می‌کشت باید بهایش را به صاحب برده می‌داد. هومر گفته بود هر کس به بردگی گرفتار شود زئوس نیمی از خود او را می‌گیرد. ارسطو بردگان را پست‌تر و فرومایه‌تر از انسان‌های آزاده دانسته و معتقد بود که آنان برده زاده می‌شوند و برای خودشان بهتر است برده‌زاده شوند.

در روم برده‌ها در پایین هرم نظام اجتماعی جامعه که سخت‌ترین و کم‌اهمیت‌ترین کارها را انجام می‌دادند قرار داشتند. اسیران جنگی از برده‌ها به شمار می‌رفتند. برده‌ها هیچ گونه آزادی و حق انتخابی نداشتند. حتی در میان بردگان طبقات مختلف وجود داشت. بعنوان مثال زندگی روزانه یک برده که در معدن‌ها کار می‌کرد از زندگی روزانه برده تحصیل کرده‌ای که بعنوان یک معلم کار می‌کرد بسیار فاصله داشت.

پرسش‌های نمونه (صفحه ۶۰ کتاب درسی)

۱- تأثیر عوامل جغرافیایی را بر شکل‌گیری دولت شهرهای یونانی بررسی کنید.
بخش وسیعی از یونان را کوه‌های صخره‌ای فرا گرفته است که در میان آنها فقط دشت‌های حاصلخیز کوچکی به چشم می‌خورد. در عوض موقعیت شبه جزیره‌ای این کشور و برخورداری از سواحل طولانی با خلیج‌ها و بریدگی‌های مناسب برای ایجاد لنگرگاه‌ها، شرایط مناسبی را برای کشتیرانی و دریانوردی فراهم کرده است. وجود جزیره‌های پراکنده و دیگر عوامل طبیعی که سرزمین یونان را از هم جدا می‌کرد که این مانع مهمی بر سر راه اتحاد سیاسی و اجتماعی آن کشور در دوره باستان بود، از این رو چندین دولت-شهر بوجود آمد.

۲- علل و پیامدهای جنگ‌های پلوپونزی را شرح دهید.
پس از پایان جنگ‌های یونان و ایران، دولت - شهر آتن به رهبری پریکلس، سیاستمدار آزادی‌خواه، به سرعت در مسیر پیشرفت و توسعه طلبی سیاسی و نظامی گام برداشت. در آن زمان دولت - شهرهای مختلف یونان به دو گروه رقیب و دشمن تبدیل شده بودند که آتن بر یکی و اسپارت بر دیگری فرمان می‌راند. در فاصله ۴۳۱ تا ۴۰۴ ق.م. سلسله جنگ‌هایی میان دو گروه رقیب رخ داد که به جنگ‌های پلوپونزی مشهور است. حکومت هخامنشی در این جنگ‌ها به طور پنهانی به اسپارت کمک مالی می‌کرد. جنگ‌های پلوپونزی سرانجام با پیروزی اسپارت پایان یافت.

۳- به نظر شما چه عواملی موجب شکوفایی فلسفه و علوم در یونان باستان شده بود؟
عوامل جغرافیایی همچون وجود جزایر متعدد و دسترسی به دریاها که موجب رونق دریانوردی و تجارت دریایی با مردمان دیگر مناطق می‌شد و این در آشنایی با دستاوردهای فرهنگی و اقتصادی ملل دیگر تأثیر زیادی داشت. برخورداری از اقتصاد پویا و ثروت فراوان دولت-شهرهای یونانی به ویژه آتن، وجود اندیشه‌ها و افکار گوناگون در یونان، استفاده از کتب علمی کشورهای دیگر، وجود حکومت مردم سالار در برخی از دولت-شهرهای یونان.

۴- با توجه به مطالب درس‌های ۴، ۵ و ۶، دو تفاوت عمده نظام حکومتی یونان و روم را با شیوه حکومت در مصر و چین باستان، بیان کنید.

در حکومت‌های یونان و روم، نوعی نظام مردم سالار دیده می‌شد که هر چند رأی‌گیری و مشارکت سیاسی مخصوص عده خاصی بود ولی شخص حاکم یا امپراتور اختیارات مطلق نداشت. اما در سرزمین‌های مصر و چین، امپراتور و یا فرعون قدرتی مطلق داشت و اختیارات او تحت نظارت مجلس مشورتی مثل مجلس سنا (در روم) وجود نداشت. در سرزمین‌های یونان و روم قدرت متمرکز نبود. به خصوص یونان که بین دولت-شهرها قدرت‌های مستقلی وجود داشت. در سرزمین‌های یونان و روم، حاکمان نماینده خدایان محسوب نمی‌شدند ولی در ملل شرقی تا حدودی این شیوه مرسوم بود که امپراتور یا فرعون از جانب خدایان فرمان می‌راند.

۵- مهم‌ترین دستاوردهای رومیان باستان در حوزه معماری و مهندسی چه بود؟
ایجاد بناها و ساختمان‌های عمومی که در مواردی برای یادبود پیروزی‌های خود می‌ساختند - ایجاد شبکه پیشرفته‌ای از جاده‌های سنگ فرش شده (با بریدن تپه‌ها، کندن تونل، ساختن پل و پر کردن باتلاق‌ها) - ساخت استادیوم‌های ورزشی
۶- براساس نمودار خط زمان، مراحل تأسیس و گسترش امپراتوری روم باستان را به ترتیب بیان کنید.

پادشاهی رم - جمهوری رم - تسلط جمهوری رم بر سراسر ایتالیا - جنگ‌های کارتاژی و شکست کارتاژها - دیکتاتوری ژولیس - سزار - دیوکلسین امپراتور روم، امپراتوری را به دو بخش شرقی و غربی تقسیم کرد - رواج مسیحیت در رم و رسمیت آن در زمان تئودوسیوس کبیر - سقوط امپراتوری رم غربی